

Sygn. akt: I C 144/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Mikos-Bednarz
Protokolant:	sek. sąd. Magdalena Chylińska

po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2017 r. w Ostrołęce

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. P. (1)**

przeciwko **L. P. (1)**

o zachówek

orzeka:

1. zasądza od pozwanej L. P. (1) na rzecz powoda M. P. (1) kwotę 96.184,36 (dziewięćdziesiąt sześć tysięcy sto osiemdziesiąt cztery złote 36/00) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 24 marca 2016 r. do dnia zapłaty;
2. zasądzoną w punkcie 1. kwotę rozkłada na 5 rat:
  - a) pierwsza rata w kwocie 20.000 złotych płatna z dniem prawomocności wyroku;
  - b) druga rata w kwocie 20.000 złotych płatna do dnia 31 grudnia 2017 r.;
  - c) trzecia rata w kwocie 20.000 złotych płatna do dnia 31 grudnia 2018 r.;
  - d) czwarta rata w kwocie 20.000 złotych płatna do dnia 31 grudnia 2019 r.;
  - e) piąta rata w kwocie 16.184,36 złotych płatna do dnia 31 grudnia 2020 r.;- wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat;
3. w pozostałej części powództwo oddala;
4. wyrokowi w punkcie 2a) nadaje rygor natychmiastowej wykonalności;
5. zasądza od pozwanej L. P. (1) na rzecz powoda M. P. (1) kwotę 2.165,10 złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

6. nakazuje pobrać od powódki L. P. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Ostrołęce kwotę 6.704,04 złote tytułem częściowego zwrotu kosztów sądowych. Na oryginale właściwy podpis. Z uwagi na złożoną apelację przez pozwaną Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny wyrokiem z dnia 26 października 2017r sygn. akt **IACa 395/17**

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 4.050 złotych tytułem kosztów instancji odwoławczej.

IC 144/16

UZASADNIENIE

Powód M. P. (1) bezpośrednio po uzyskaniu pełnoletności wystąpił z pozwem o zachówek w kwocie 147.568 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu, skierowanym przeciwko starszej siostrze L. P. (1).

W uzasadnieniu pozwu wskazał, że spadkodawca M. P. (2) zmarł dnia 10 lutego 2012r. i w pozostawionym testamencie do całości spadku powołał córkę L. P. (1). Wskazując majątek spadkowy powód podał, że w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne wraz z siedliskowymi zabudowaniami mieszkalnymi i gospodarczymi o pow. 15,4687 ha. Ponadto w dacie śmierci w skład gospodarstwa spadkowego wychodziły także maszyny rolnicze i inwentarz żywy. Wartość masy spadkowej powód ocenił na kwotę 664.061 zł. Z tytułu zachowku dochodzi kwoty 147.568 zł stanowiącej 2/3 wartości udziału, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym.

Pozwana L. P. (2) w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa kwestionując wskazaną wartość majątku spadkowego. Pozwana odwołała się do ustaleń decyzji Urzędu Skarbowego, gdzie do rozliczeń spadkowych przyjęto wartość spadku w kwocie 309.000zł, wartość długów i ciężarów ustalono na kwotę 145.256zł, w konsekwencji czego czystą wartość majątku spadkowego ustalono na kwotę 163.175zł. Zdaniem pozwanej długi spadkowe należy powiększyć o kwotę odsetek i kosztów poniesionych przez matkę spadkodawcy S. P., która spłaciła długi spadkodawcy i ta wierzytelność jest zabezpieczona hipoteką w kwocie 210.000 zł na spadkowej nieruchomości. Sugestią pozwanej jest także aby od masy spadkowej odliczyć wartość dożywotniej służebności oraz kwotę 10.857zł zasadzonej na rzecz matki stron od spadkodawcy w wyniku podziału majątku wspólnego. W konsekwencji powyższego strona pozwana stwierdza, że czysta wartość majątku spadkowego pozostanie niewielka.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawca M. P. (2) był ojcem stron niniejszego sporu, zmarł 10 lutego 2012r. Testamentem własnoręcznym z dnia 11.11.2011r. którego otwarcia i ogłoszenia dokonano w Sądzie Rejonowym w Ostrołęce w dniu 11.04.2012r. spadkodawca M. P. (2) powołał niepełnoletnią córkę L. P. (2) urodzoną (...), córkę E.. Spadkodawca M. P. (2) miał jeszcze dwoje nieletnich dzieci : powoda M. P. (1) urodzonego (...) syna E. oraz pozamałżeńskiego syna K. P. urodzonego (...) syna B..

Postanowieniem z dnia 9 czerwca 2014r Sąd Rejonowy w Ostrołęce w sprawie I Ns 176/12 stwierdził, że spadek po M. P. (2), synu B. i S. zmarłym dnia 10 luty 2012r. na podstawie własnoręcznego testamentu z dnia 11.11.2011r. otwartego i ogłoszonego w Sądzie Rejonowym w Ostrołęce nabyła z dobrodziejstwem inwentarza córka L. P. (2), w całości.

(dowody: akty USC k.6-7, 203,205, kopia testamentu k.204, protokół z rozprawy spadkowej i postanowienie spadkowe w sprawie I Ns 76/12 k.206-208).

Poza sporem było, że w skład masy spadkowej wchodziły nieruchomości rolne wraz z zabudowaniami składające się z działek o numerach ewidencyjnych: (...), (...), (...), (...), (...) i (...) o łącznej powierzchni 15,4687 ha, położone we wsi L. Gmina Ł., dla których w Sądzie Rejonowym w Ostrołęce prowadzona jest KW (...).

W dacie śmierci spadkodawcy w majątku spadkowym były także:

-ciągnik rolniczy D.- F. D. 450 zbyty przez spadkobierczynię dnia 7.05.2015r. za kwotę 20.000 zł;

-ciągnik URSUS C 360 nr. rej. (...) z roku 1989 zbyty przez spadkobierczynię dnia 12.05.2015r. za kwotę (...).000 zł;

-przyczepa S. D.83 z roku 1984 zbyta przez spadkobierczynię dnia 11.05.2015r. za kwotę 1.000 zł;

W wyniku podziału majątku wspólnego spadkodawca otrzymał samochód P. (...) z 1990r. aktualnie samochód miałby 26 lat, nie przedstawia wartości ekonomicznej, a pozwana oświadczyła, że nie objęła przedmiotowego samochodu w posiadanie, nie było go w masie spadkowej, a powód dowodu przeciwnego nie zaoferował. W tym zakresie należało dać wiarę pozwanej, bowiem jak wynika z powyższych ustaleń sprzęt jaki odziedziczyła, a który podlegał rejestracji sprzedała.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa potwierdziła, że na dzień otwarcia spadku na spadkodawcę było zarejestrowane 33 sztuki bydła i które zostały zbyte bezpośrednio po śmierci spadkodawcy (choć jako zagaszający zbycie wskazany jest spadkodawca), w ilości 27 sztuk dnia 25 kwietnia 2012r. i jedna sztuka dnia 25.02.2012r.

Na dzień otwarcia spadku na rachunku bankowym w Banku (...) oddział w O. znajdowała się nieznaczna kwota 115,04 zł.

(dowody: umowa przekazania gospodarstwa rolnego k. 44-46, akt notarialny umowy ugody i ustanowienia hipotek k.47-57, odpis w Kw k.135-140 umowy kupna sprzedaży k.65-67, odpowiedź z Banku (...) k. 105, odpowiedź z (...) k.83 i k.132-133).

Do długów spadkowych należało zaliczyć kwotę 10.857 zł zasądzoną od spadkodawcy M. P. (2) na rzecz jego byłej żony E. P. przy podziale majątku wspólnego postanowieniem Sądu Rejonowego w Ostrołęce z dnia 3.10.2011r. w sprawie I Ns 1033/07 (zmienione postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 28.11.2014r. w sprawie I Ca 247/14) i która aktualnie jest egzekwowana od spadkobierczyni.

W dacie śmierci M. P. (2) pozostawił nieuregulowane zobowiązania kredytowe w łącznej wysokości 134.399,37zł :

- w banku (...) w łącznej kwocie 83.145,37zł ,

- w Banku (...) oddział w O. w kwocie 51.254,00zł

S. długów spadkowych wynosił łącznie 145.256,37zł. Taki sam stan długów i ciężarów spadkowych przyjął również Urząd Skarbowy w decyzji podatkowej.

Z uwagi na to, że w dacie śmierci spadkodawcy pozwana L. P. (1) była niepełnoletnia, pozostała sama pod opieką 86 letniej babci S. P., która była jej opiekunem prawnym, matka E. P. nie interesowała się córką. Obowiązek spłaty zobowiązań bankowych przejęła babka ojczysta wraz z bratem ojca W. P., który od 20 lat przebywa w USA. W. P. przyjeżdżając na pogrzeb brata M. P. (2) pożyczył matce S. P. pieniądze na spłatę zobowiązań zmarłego.

Po uzyskaniu przez pozwaną L. P. (2) pełnoletności zawarła ona z babką S. P. w dniu 9 lipca 2015r. notarialną umowę ugody i uznania długu i złożyła oświadczenie o ustanowieniu hipoteki umownej na nieruchomości spadkowej w kwocie 210.000zł na rzecz S. P., celem zabezpieczenia spłaconych bankowych długów spadkowych.

(dowody: postanowieniem Sądu Rejonowego w Ostrołęce z dnia 3.10.2011r. w sprawie I Ns 1033/07 wraz z uzasadnieniem k.31-37, postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 28.11.2014r. w sprawie I Ca 247/14 wraz z transkrypcją uzasadnienia ustnego k.39-43, zaświadczenie i informacja z Banku (...) k. 58-59, zaświadczenia z banku (...) k.60-61, decyzja US o obliczeniu podatku k. 62-64, zeznania pozwanej L. P. (1) k.198, oświadczenie W. P. poświadczony przez notariusza k.197, akt notarialny z dnia 9.07.2015r.).

Nieruchomość, którą pozwana otrzymała w wyniku spadkobrania była obciążona nieodpłatną służebnością osobistą na rzecz B. i S. P., polegająca na prawie korzystania od strony wschodniej z pokoju i kuchni domu mieszkalnego oraz części chlewa od strony wschodniej oraz dożywotniego użytkowania nieruchomości o powierzchni 30 arów w działce nr. (...) i zobowiązanie do dostarczania 3 litry mleka dziennie. Drewniany budynek mieszkalny w którym ustanowiono służebność mieszkania posadowiony był na działce nr. (...), aktualnie jego stan techniczny nie pozwala na zamieszkiwanie. Uprawniona, aktualnie 91 letnia S. P. zamieszkuje w niewykończonym budynku murowanym posadowionym na tej samej nieruchomości. Uprawniony B. P. nie żyje.

(dowód : umowa przekazania gospodarstwa rolnego k.44-46, zeznania pozwanej L. P. (1) k. 118-119, 198-199, zeznania świadka S. P. do których sąd podszedł z dużą rozwagą z uwagi na stan umysłu związany z wiekiem, obserwacje sądu poczynione w trakcie wysłuchania świadka S. P. w miejscu zamieszkania, opinia biegłego rzeczoznawcy i załączona do niej dokumentacja zdjęciowa k.146- 146).

Z uwagi na to, że pomiędzy stronami istniał spór co do wysokości zachowku wynikający między innymi z rozbieżnych twierdzeń co do wartości majątku spadkowego Sąd na wniosek pełnomocnika powoda dopuścił dowód z opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego J. T., na okoliczności szczegółowo wymienione w postanowieniu dowodowym z dnia 11 sierpnia 2016r. (k.141).

Pełnomocnik powoda nie zgłosił do opinii jakichkolwiek zastrzeżeń i zarzutów, ani w określonym terminie na wezwanie sądu, ani też na rozprawie.

Zaś pełnomocnik pozwanej w określonym terminie wnioskował tylko o udzielenie odpowiedzi przez biegłego w oparciu o co ustalił służebność osobistą uprawnionej S. P.. Biegły odnosząc się to tego zastrzeżenia, uzupełnił ustalenia opinii, wskazując, że budynek drewniany w którym ustanowiono służebność mieszkania aktualnie przedstawia wartość zerową, dlatego do ustalenia obniżenia wartości rynkowej nieruchomości obciążonej służebnością osobistą przyjęto tylko pozostałe zobowiązania w postaci dostarczania mleka i użytkowania działki.

To uzupełnienie opinii, sformułowane jako stanowisko biegłego do uwag pełnomocnika pozwanej nie zostało zakwestionowane, dalszych uwag i zastrzeżeń pełnomocnicy stron nie zgłosili.

(dowody: opinia biegłego rzeczoznawcy J. T..146-155, uzupełnienie opinii k.187).

Opinia biegłego rzeczoznawcy była kompleksowa, merytoryczna, w sposób przekonujący umotywowana, przez co przydatna dowodowo dla potrzeb ustalenia wysokości zachowku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Żądanie pozwu oparte na uregulowaniach dotyczących zachowku, co do zasady było uprawnie i nie kwestionowane, spór zasadniczo sprowadzał się do wysokości zachowku. I choć pierwotnie strona pozwana reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika wносиła o oddalenie pozwu twierdząc, że długi spadkowe niemalże równoważą się z wartością masy spadkowej, przed zamknięciem rozprawy ostatecznie uznano żądanie pozwu do kwoty 20.000zł, co skutkowało nadaniem wyrokowi w zakresie pierwszej raty rygoru natychmiastowej wykonalności (pkt. 4 wyroku, w oparciu o art. 333 §1 pkt. 2 kpc).

Prawo do zachowku przysługujące ze względu na szczególny stosunek rodzinny, istniejący między uprawnionym do zachowku a spadkodawcą, służy rzeczywistnieniu obowiązków moralnych, jakie spadkodawca ma względem swoich najbliższych.

Zgodnie przyjętą podstawą żądania pozwu tj. art. 991 kc §1. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadła przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachowek).§ 2. Jeżeli uprawniony

nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

Zacytowany §2 art. 991 kc, w niniejszym stanie faktycznym nie miał zastosowania, bowiem uprawniony do zachowku M. P. (1), niewątpliwie z uwagi na złe relacje rodzinne (wieloletni konflikt i spór pomiędzy rodzicami) nie otrzymał żadnego wsparcia finansowego od spadkodawcy, ani w formie wcześniejszych darowizn, ani formie zapisu testamentowego czy powołania do spadku.

Stosując się do powyższych zasad ustalania zachowku w pierwszym etapie należało obliczyć udział w spadku powoda-uprawnionego do zachowku (w 1/3), a następnie wielkość tę przemnożyć przez udział (2/3) wyrażający zakres uprawnienia do zachowku (tj.2/9). W drugim etapie należy obliczyć substrat zachowku. W ramach tego etapu najpierw należy ustalić aktywa masy spadkowej, następnie od aktywów odjąć pasywa (różnica tych dwóch wartości przedstawi czystą wartość spadku).

W ostatnim etapie należy dokonać przemnożenia substratu zachowku (aktywa masy spadkowej) przez ułamek (2/9) wyrażający zakres uprawnienia do zachowku.

Analizując żądanie pozwu w kolejności wskazanych powyżej etapów należy poczynić takie oto zważania;

Jedynym spadkobiercą testamentowym uczyniona została córka spadkodawcy pozwana L. P. (2). Jak wynika z ustaleń faktycznych, po śmierci spadkodawcy M. P. (2) do spadkobrania ustawowego ustalanego w oparciu o art. 931 kc powołane byłyby jego małoletnie dzieci: L. P. (2), M. P. (1) i K. P., dziedziczyłyby w równych udziałach po 1/3 części każde z nich, z dobrodziejstwem inwentarza.

Powodowi M. P. (1), który w dacie otwarcia spadku był małoletni, przysługuje więc uprawnienie do zachowku w wysokości 2/3 wartości udziału spadkowego (1/3), który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym.

W dalszej kolejności ustalając wartości aktywów wchodzących w skład spadku po M. P. (2) należało przyjąć nie kwestionowaną przez strony wartość nieruchomości spadkowych ustalonych w oparciu o opinię biegłego rzeczoznawcy na kwotę 503.241zł. Biegły odrębnie oszacował wartość nieruchomości rolnych na kwotę 328.674 zł i odrębnie wartość budynków na kwotę 181.006 zł-łącznie 509.680zł.

Taka ustalona łączna wartość nieruchomości należało obniżyć o obciążenia, które pozwana przejęła wraz z majątkiem spadkowym w postaci służebności osobistej ustanowionej na rzecz babki S. P. na odziedziczonej nieruchomości, której wartość określono w opinii na kwotę 6.439 zł. Przy ustalaniu obniżenia wartości nieruchomości o taką kwotę słusznie biegły, zgodnie z sugestią sądu wyrażoną w postanowieniu dowodowym, wziął pod uwagę przewidywany czas jej wykonywania, bowiem uprawniona aktualnie ma 91 lat, a także fakt, że budynek mieszkalny obciążony służebnością mieszkania przedstawia aktualnie zerową wartość.

Tak ustalona wartość ponad 15 ha nieruchomości w kwocie 503.241 zł należało powiększyć do o kwotę 26.000 zł , za jaką pozwana w 2015r. sprzedała składniki masy spadkowej (dwa ciągniki i przyczepę). Wbrew twierdzeniom pełnomocnika powoda nie sposób przyjąć innej wyższej wartości, skoro takie kwoty (20.000zł , (...).000zł i 1.000zł) zostały wskazane w umowach sprzedaży i były to ceny realne do uzyskania za sprzedaż starych sprzętów rolniczych.

S. czynny na dzień otwarcia spadku wykazywał tylko rachunek bankowy spadkodawcy w Banku (...) na niewielką kwotę 115,04 zł i to składa się też na sumę masy spadkowej.

W majątku spadkowym na dzień otwarcia spadku znajdowało się 33 sztuki bydła, co wynika z informacji otrzymanej z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, a zbytego jako stado w ilości 28 sztuk w niedługim czasie po śmierci spadkodawcy. Na pewno nie można zaakceptować, że sprzedaży dokonał spadkodawca bowiem jako data sprzedaży wskazany jest dzień 25.04.2012r. (data po śmierci spadkodawcy), a że w tej dacie pozwana spadkobierczyni L. P. (2) była małoletnia, z dużym prawdopodobieństwem przyjąć należy, że zbycia dokonał brat zmarłego W. P. czy też matka

zmarłego S. P.. Jako, że zbycia dokonano stadnie (zbyto jednorazowo 27/28 sztuk z 33 sztuk) dla ustalenia ceny zbycia i wartości stada należało zgodnie z opinią biegłego przyjąć wartość 33 sztuk bydła w wysokości 48.730 zł

Z powyższych ustaleń i wywodów wynika, iż aktywa masy spadkowej zamykają się kwotą 578.086,04 zł.

Tak ustalone aktywa spadkowe na dalszym etapie należało pomniejszyć o długi spadkowe, w łącznej kwocie 145.256,37 zł.

Tak jak wskazano w stanie faktycznym, w dacie śmierci spadkodawcy pozostała nieuregulowana należność w kwocie 10.857zł wynikająca z prawomocnego orzeczenia sądowego wydanego w sprawie o podział majątku wspólnego. Obecnie jak wskazała pozwana jej matka, a była żona spadkodawcy rozpoczęła komorniczą egzekucję długu z nieruchomości spadkowej (w KW ujawniono wzmiankę o wszczęciu egzekucji). Jest to dług spadkowy niesporny.

Niesporny był także stan zobowiązań bankowych spadkodawcy istniejący na dzień otwarcia spadku w kwocie łącznej 134.399,37zł, wynikającej z zaświadczeń i informacji bankowych, a który został spłacony.

W tym zakresie nie sposób nie zauważyć, że skoro w dacie śmierci spadkodawcy- ojca, spadkobierczyni –córka była małoletnia, miała 17 lat, mogła liczyć tylko na pomoc ze strony rodziny ojca tj. 86 letniej babki i wuja na stałe przebywającego w USA. Przy ich finansowym wsparciu (zwłaszcza wuja) zostały zaspokojone długi bankowe spadkodawcy w kwocie 134.399,37 zł.

Stanu zobowiązań spadkowych (ich podwojenia) nie może zmienić to, że pozwana po upełnoletnieniu się uznała dług wobec babki i zabezpieczyła go hipoteką umowną w kwocie 210.000zł z zobowiązaniem spłaty do 30 czerwca 2020r.

Wbrew stanowisku pełnomocnika pozwanej dług spadkowy nie uległ powiększeniu o kwotę 210.000zł, ani też aktualnie nie wynosi kwoty 210.000 zł. To, że spłaty długu spadkowego dokonała osoba trzecia, a nie spadkobierczyni oznacza dla spadkobierczyni zmianę wierzyciela. A to że spadkodawczyni wybrała taką formę spłaty długu (uzasadnioną z uwagi na wiek spadkodawczyni) nie może wpływać na podwyższenie długu spadkowego do kwoty 210.000 zł. Skoro pozwana jest osobą młodą nie wiążącą swojej przyszłości z rolnictwem, można było sprzedać część odziedziczonej nieruchomości na poczet długów, bądź obciążyć hipoteką na rzecz babki wydzieloną część nieruchomości, aby z reszty pokryć chociażby długi spadkowe, w tym zachówek.

Za nieudowodnione i gołosłowne należy przyjąć twierdzenia pełnomocnika powoda, że długi spadkowe zostały spłacone z majątku spadkowego.

W ramach końcowego etapu po ustaleniu aktywów masy spadkowej w kwocie 578.086,04 zł i następie po odjęciu pasywów w kwocie 145.256,37 zł, różnica tych dwóch wartości przedstawia czystą wartość spadku w wysokości 432.829,67 zł

Tak ustalona czysta wartość masy spadkowej tj.432.829,67 zł pomnożona przez ułamek 2/9 wyrażający zakres uprawnienia do zachowku daje kwotę zachowku 96.148,36 zł, którą zasądzono w pkt. 1 wyroku wraz z odsetkami od dnia 24 marca 2016r. do dnia zapłaty.

Dalej idące powództwo co do kwoty i daty żądania odsetkowego podlegało oddaleniu o czym orzeczono w pkt.3.

Strona powodowa żądała zasądzenia zachowku wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu tj. 12.02.2016r. W wyroku odsetki ustawowe zasądzono od dnia 24 marca 2016r. tj. z upływem 14 dni od daty doręczenia pozwu. Pozwana odpis pozwu otrzymała dnia 9 marca 2016r., przed wniesieniem pozwu nie była wzywana do zapłaty zachowku, o żądaniu pozwu dowiedziała się dopiero z niniejszego postępowania sądowego.

W ocenie Sądu roszczenie o zachówek jest roszczeniem bezterminowym, do którego zastosowanie ma przepis art. 455 KC, a więc odsetki ustawowe za opóźnienie należą się od daty wezwania zobowiązanego do zapłaty zachowku z uwzględnieniem odpowiedniego terminu umożliwiającego spełnienie świadczenia, takim wystarczającym terminem

w ocenie Sądu jest 14 dni od daty otrzymania odpisu pozwu, będącego jednocześnie pierwszym wezwaniem do zapłaty zachowku.

(podobne stanowisko wyraził Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w wyroku z dnia 20 stycznia 2016r. VI Ca 1922/14).

W pkt. 2 wyroku, na wniosek pozwanej, zasądzoną kwotę zachowku rozłożono na 4 równe raty po 20.000zł płatne pierwsza z dniem prawomocności wyroku, trzy pozostałe w terminach do końca kolejnych lat 2017r. 2018r. i 2019r. oraz piąta ostatnia rata w kwocie 16.184,36 zł płatna do końca 2010r.

Za podstawę rozłożenia na raty przyjęto uregulowanie art. 320 kpc zgodnie z którym, w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie (...).

W ocenie sądu w niniejszym stanie faktycznym zachodzą szczególne okoliczności przemawiające za rozłożeniem na raty znacznej kwoty, którą obciążona została osoba, która niedawno uzyskała pełnoletność i nie jest jeszcze samodzielna finansowo.

Strony tego postępowania to rodzeństwo, które nie utrzymywało i nie utrzymuje ze sobą kontaktów, z powodu skonfliktowania i wieloletnich kłótni rodziców. Rodzeństwo nigdy ze sobą nie mieszkało, powód zamieszkał z matką w Ł., pozwana została z ojcem i babcią w podeszłym wieku. W dacie śmierci ojca pozwana miała lat 17, a powód 14 lat. Śmierć ojca w sytuacji powoda nic nie zmieniła, bowiem nadal pozostaje pod opieką matki i babki macierzystej, natomiast pozwana została sama pod opieką 90-letniej babci, która sama wymaga opieki. Matka stron nie interesowała się i nie interesuje się losem córki, chociaż córka też mieszka w Ł. w internacie, gdzie chodzi do szkoły. Sama przy pomocy babki i wuja utrzymuje się na studiach i utrzymuje spadkowy dom, gdzie zamieszkuje babka. Jedyne jej dochód to renta 300zł i roczna kwota 3 000zł z tytułu czynszu za wydzierżawianą spadkową nieruchomość.

Pozwana nie jest osobą samodzielną, ma zaledwie 21 lat, nie ma wiedzy ani umiejętności aby podjąć się prowadzenia spadkowego gospodarstwa. Z uwagi na sytuację w jakiej się znalazła leczy się psychiatrycznie. Podobnie jak powód jest na etapie edukacyjnym, z tym że powód mieszka przy matce, nie musi ponosić kosztów utrzymania, martwić się o codzienność. Pozwana spośród bliskich ma tylko babkę, której musi zapewnić opieką podczas swojej tygodniowej nieobecności.

W ocenie Sądu nie do przyjęcia jest w tym zakresie (żądania rozłożenia na raty) wykazywany przez pełnomocnika powoda zupełny brak empatii, widząc warunki w jakich mieszka pozwana i babka (co można było zaobserwować w trakcie przesłuchani) czy widząc nieporadność życiową pozwanej. Ocena warunków materialnych powoda była sądowi znana tylko z wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, bowiem powód pomimo wezwań do osobistego stawiennictwa na żadną rozprawę nie stawiał się.

W ocenie Sądu rozłożenie zasądzonej kwoty na raty płatne do końca 2020r. pozwoli pozwanej na coroczne gromadzenie środków ze spadkowego gospodarstwa, a powodowi, który jest na etapie kończenia szkoły średniej, który ma wsparcie matki taka jednorazowa znaczna kwota nie jest niezbędna. A jej sukcesywne coroczne otrzymywanie pozwoli kontynuować edukację.

O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie art.98 kpc i art. 100kpc, dokonując ich stosunkowego rozdzielenia.

Powód był zwolniony od kosztów sądowych, na które złożyły się: opłata sądowa od pozwu w kwocie 7.379zł, wydatki związanych z opinią biegłego w kwocie 2.909,91zł, opłata przyznana (...) w kwocie 25 zł. Te kwoty w łącznej wysokości 10.313,91zł zostały tymczasowo pokryte ze Skarbu Państwa.

Skoro strona pozwana przegrała proces w 65%, to należało pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 6.704,04 zł.

Koszty poniesione przez strony to wydatki na wynagrodzenie pełnomocników w kwotach po 7.200zł ustalone w oparciu o §2 pkt. 6 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, obowiązujące w dacie wniesienia pozwu, powiększone o opłaty skarbowe od pełnomocnictwa w kwocie po 17 zł.

Łączne koszty poniesione przez strony to 14.434zł (2x 7.217zł). Z tej kwoty 65% czyli 9.381,10zł obciąża pozwaną, skoro pozwana poniosła koszty wynagrodzenia 7.217zł to powodowi winna zwrócić różnicę tj. 2.165,10 zł (9.381,10zł – 7.217 zł).

Powód powinien ponieść 35% ogółu kosztów wynagrodzenia, czyli 5.051,90 zł, a poniósł 7.217zł, czyli powodowi należał się zwrot kwoty 2.165,10 zł (7.217 zł – 5.091,90 zł).

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w wyroku.